Skolinspektionen

Beslut

2014-05-20

Dnr 43-2013:6152

Dnr 43-2013:6151

Karlstads kommun
karlstadskommun@karlstad.se
Hammarö kommun
hammaro@hammaro.se
Karlstads-Hammarö gymnasienämnd
Rektorerna vid Nobelgymnasiet
henrik.bodin@karlstad.se
karl.nilsson@karlstad.se
steve.norman@karlstad.se
annelie.oscarsson@karlstad.se

Beslut för gymnasieskola och gymnasiesärskola

efter tillsyn i Nobelgymnasiet i Karlstads kommun och Hammarö kommun

Tillsyn i Nobelgymnasiet

Skolinspektionen genomför tillsyn i Karlstads kommun och i Hammarö kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunerna.

Nobelgymnasiet besöktes av Skolinspektionen mellan den 18 och 21 mars 2014.

Fakta om skolenheten

Karlstads kommun har tillsammans med Hammarö kommun en gemensam nämnd för gymnasie- och vuxenutbildning, Karlstads-Hammarö gymnasienämnd med gemensam förvaltning; Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning. Huvudmän för verksamheterna är både Karlstads och Hammarö kommuner.

Nobelgymnasiet, som ligger i Karlstads kommun, har vid tillsynen 1 070 elever i gymnasieskolan och 15 elever i gymnasiesärskolan. Nobelgymnasiet har utbildningar inom olika yrkesprogram inom gymnasieskolan och det finns även elever som läser programmen som lärling. Eleverna vid gymnasiesärskolan har utbildning inom nationella program och specialutformade program. Utbildning för elever på gymnasiesärskolan sker i årskurserna 2-4 enligt den gamla gymnasiesärskolans styrdokument. Det finns för närvarande inga elever i gymnasiesärskolans årskurs 1.

Enligt huvudmännens uppgifter inför tillsynen omfattar Nobelgymnasiet fyra skolenheter med fyra ansvarsområden 1-4, med var sin rektor. Nobelgymnasiet leds enligt huvudmännen av en verksamhetschef och fyra rektorer. Verksamhetschefen ansvarar för ledningsgrupp, stöd- och service samt elevhälsa. Rektorerna har var sin skolenhet/ansvarsområde. Ansvarsområde 1 och 2 omfattar introduktionsprogram i gymnasieskolan och leds av två rektorer som har gemensamt ansvar för vissa delar och eget ansvar för andra delar. Ansvarsområdet med gemensamt ansvar omfattar utbildning för elever i årskurserna 1-3 på individuellt alternativ och yrkesintroduktion, cirka 160 elever. En av nämnda rektorer ansvarar för språkintroduktion och programinriktat individuellt val samt preparandutbildning med cirka 140 elever. Ansvarsområde 3 leds av en rektor och omfattar utbildning på fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet. Inom detta område ingår också gymnasiesärskolans fordonsprogram och specialutformade program föreningsliv, idrott och kafé. Ansvarsområdet omfattar cirka 150 elever. Ansvarsområde 4 leds av en rektor och omfattar Bygg- och anläggningsprogrammet, El- och energiprogrammet, samt VVS och fastighetsprogrammet. Ansvarsområdet omfattar cirka 400 elever.

De senaste åren har det skett organisationsförändringar inom Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning som bland annat har inneburit förändringar för Nobelgymnasiet. Enligt huvudmännens information inför tillsynen omfattar Nobelgymnasiet fyra skolenheter, Ansvarsområde 1-4, med var sin rektor och en verksamhetschef. En gymnasieskola lades ned 2011 och de verksamheter och program som fanns där flyttades till övriga kommunala gymnasieskolor. Hösten 2012 flyttades all utbildning inom introduktionsprogrammen språkintroduktion och preparandutbildning till Nobelgymnasiet.

Rektorerna och verksamhetschefen har de senaste åren bytt ansvarsområden inom gymnasieskolan och förvaltningen. Det pågår en organisationsöversyn av förvaltningen och nämnden som ska vara klar hösten 2014 beroende på att Hammarögymnasiet avvecklas och att några av deras gymnasie- och gymnasiesärskoleprogram planeras flyttas till Nobelgymnasiet. Förvaltningen ser också över organisationen för hela gymnasiesärskolan avseende antalet verksamhetschefer och rektorer.

Kunskapsresultat

Av Skolverkets officiella statistik framgår att av de elever som avslutade utbildningen på Nobelgymnasiet läsåret 2012/13 fick mellan 89 och 100 procent lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna. För de karaktärsämneskurser som redovisas i den nationella statistiken och projektarbetet erhöll mellan 74 och 100 procent minst godkänt betyg. Totalt 80 procent av eleverna var behöriga till studier vid universitet och högskola samma år, vilket är lägre än riksgenomsnittet 87 procent. Statistiken visar vidare att den genomsnittliga betygspoängen för elever som avslutade sin utbildning läsåret 2012/13 var 12,8 vilket är lägre än rikets (14,0). Jämfört med läsåret 2011/12 har kunskapsresultaten sjunkit avseende genomsnittlig betygspoäng och andelen elever som erhållit behörighet till högskola och universitet. Andelen elever som avslutat sin utbildning inom fyra år är dock 91 procent vid de nationella programmen vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som är 82 procent.

Av verksamhetsredogörelserna framgår bland annat att när det gäller individuellt program/ introduktionsprogram så har andelen elever som nått behörighet inom fem år ökat från 36 procent till 40 procent under de senaste tre åren.

För gymnasiesärskolan saknas officiell statistik över kunskapsresultat.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen bedömer att Nobelgymnasiet är en skolenhet. Enligt huvudmännens information inför tillsynen omfattar Nobelgymnasiet fyra skolenheter, Ansvarsområde 1-4, med var sin rektor. Skolans verksamhetschef, rektorerna, lärarna, övrig personal och elever menar att Nobelgymnasiet är en skolenhet med en verksamhetschef och fyra rektorer. Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Nobelgymnasiet bedrivs som en skolenhet med fyra rektorer och en verksamhetschef som delvis har ett sådant ansvar som rektor ska ha. Ledningsorganisationen överensstämmer därmed inte med bestämmelserna i skollagen som anger att det på en skolenhet endast ska finnas en person som är skolenhetens rektor.

Tillsynen visar inget annat än att Nobelgymnasiet av elever upplevs som en trygg miljö som präglas av studiero. I skolans gemensamma plan mot kränkande behandling redogörs dock inte för respektive verksamhets specifika förutsättningar och behov. Det går inte heller att urskilja de olika verksamheternas planerade åtgärder inför kommande år.

Tillsynen visar att lärarna inte samverkar tillräckligt i utbildningen och att undervisningen inte alltid utgår från elevernas behov. Studiehandledning på modersmålet är en del av det särskilda stöd som inte ges till alla elever som är berättigade till det. Det stödet är särskilt viktigt för att elever med begränsade kunskaper i det svenska språket, ska kunna följa och tillgodogöra sig undervisningen. Skolan måste också följa upp gjorda insatser och i de fall de inte har fungerat göra förändringar eller mer ingripande åtgärder för att se till att elever ges särskilt stöd i den omfattning och på det sätt de behöver och har rätt till.

Elevhälsan omfattar inte alla de funktioner som ska finnas och elevhälsan arbetar inte förebyggande i tillräcklig omfattning.

Det framkommer i tillsynen att utbildningskontrakt för arbetsplatsförlagt lärande inom den gymnasiala lärlingsutbildningen inte är korrekt utformade.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmännen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Karlstads kommun och Hammarö kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 18 augusti 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen i gymnasieskolan ska utgå från och omfatta examensmålen för respektive nationellt program
- Lärarna ska samverka i arbetet med att nå utbildningens mål.

Motivering

Av skollagen framgår att det för varje nationellt program i gymnasieskolan ska finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Enligt förarbetena (prop. 2008/09:199 s. 117) ska examensmålen ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av läroplanen framgår att läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Av intervju med verksamhetschefen, rektorerna, lärare och elever framgår att elever från olika program undervisas tillsammans. Lärare uppger att undervisning mellan olika program är en lösning på problemet med det låga antalet elever per program, lärarna menar vidare att det är svårt att ta hänsyn till alla elevers olika behov. Lärare och elever uppger att undervisning tillsammans har såväl fördelar som nackdelar. När elever blandas upplever både lärare och elever att det ibland blir lugnare i klassen och att diskussionerna kan blir annorlunda och att frågor blir mer allsidigt belysta. Lärarna uppger att de blandade undervisningsgrupperna har medfört att undervisningen i de gymnasiegemensamma ämnena inte kan inriktas mot elevernas olika examensmål och att lärarna för de gymnasiegemensamma ämnena har väldigt lite kontakt med yrkeslärarna vid de olika programmen med nuvarande organisation. Några av

lärarna uppger att de vid ett fåtal tillfällen försökt att samverka med varandra men merparten av lärarna säger att samverkan inte förekommer.

Lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena menar att det med nuvarande organisation inte går att utforma undervisningen så att den kan inriktas mot varje elevs respektive examensmål.

De elever Skolinspektionen intervjuat säger att det kan vara rörigt att ingå i en undervisningsgrupp med elever på upp emot fem olika program. Inga av de intervjuade eleverna kan ge exempel på att lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena har tagit upp exempel som knyter an till deras studieinriktning/examensmål.

Utredningen visar att lärarna inte samverkar i arbetet med att nå utbildningens mål. Av utredningen framgår också att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från examensmålen i gymnasieskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

16 kap. 6 § skollagen

Förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14)

Lgy 11 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper

Trygghet och studiero

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vid skolenheten ska det bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.
- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas

en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I intervjuer med verksamhetschefen, rektorerna, lärare och elever uppges i samtliga grupper att elever trivs och att det är mycket ovanligt att kränkningar eller diskriminering förekommer. Intervjuer med verksamhetschefen, rektorerna, lärare, elevhälsa och elever visar dock att det vid Nobelgymnasiet inte bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Intervjuerna med elever visar att inte alla elever tagit del av planen mot kränkande behandling. I lärarintervjuerna framkommer att det inte bedrivs ett gemensamt systematiskt och målstyrt arbete för att förebygga kränkande behandling. Vissa av lärarna beskriver att de i sina kurser har tagit upp aktuella frågor som berör relationer och diskriminering, men att det då vanligtvis är kopplat till innehållet i kursen eller påkallat av att något inträffat. Däremot ges inga exempel på aktiviteter eller åtgärder som genererats utifrån ett gemensamt förebyggande arbete inom de olika ansvarsområdena. Av intervjuer med verksamhetschefen och rektorerna framgår att personal och elever inte är involverade i ett arbete med att kartlägga de behov som finns i respektive verksamhet och utifrån dem planera förebyggande åtgärder mot kränkande behandling. Rektorerna och verksamhetschefen bekräftar att en svaghet i planen är att det inte finns konkreta åtgärder i den.

Skolinspektionen har tagit del av Nobelgymnasiet plan mot kränkande behandling som är gemensam för de fyra ansvarsområdena och för gymnasieskolans och gymnasiesärskolans verksamheter. Planen är generellt hållen och de skilda förutsättningarna för de olika verksamheterna speglas inte konkret i de åtgärder som planeras. I planen tydliggörs vilket ansvar rektorer, personal och elever har i arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling men det finns inte några resultat av kartläggning i planen som lett till konkreta åtgärder som ska genomföras under det kommande året. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Utredningen visar att det vid Nobelgymnasiet inte bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Utredningen visar också att det inte i planen mot kränkande behandling anges vilka konkreta åtgärder, utifrån kartläggningar av risker för kränkande behandling i de olika verksamheterna, som avses att påbörja eller genomföra under det kommande året. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning
6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Åtgärdsprogrammet ska följas upp och insatserna utvärderas löpande.

Motivering
Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår hur åtgärdsprogrammen ska följas upp och utvärderas. Men lärare uppger att uppföljningar av åtgärdsprogram inte har blivit gjorda och att åtgärdsprogram som inte fungerat inte har omprövats i tillräcklig omfattning. Rektorerna uppger att de inte deltar i uppföljningar och elevhälsan är inte heller engagerad i uppföljningar om inte ansvarig pedagog särskilt ber om det.

Av utredningen framgår att det finns brister i skolans arbete med elever i behov av särskilt stöd eftersom skolan inte alltid följer upp gjorda insatser och i de fall de inte har fungerat gör förändringar av åtgärderna för att se till att elever ges särskilt stöd i den omfattning och på det sätt de behöver och har rätt till. De åtgärdsprogram som beslutats ska följas upp och insatserna ska utvärderas fortlöpande. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning
3 kap. 9 § skollagen

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

- Rektor ska besluta om sin enhets inre organisation och i övrigt fatta de beslut som följer av författningarna.

Motivering

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn ska benämnas på detta sätt. Benämningen ska förbehållas den som har en anställning som rektor. Enligt skollagen beslutar rektorn om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Enligt förarbetena till skollagen (Prop. 2009/10:165 sid. 648) avser rektorns lednings- och samordningsansvar generella frågor, till exempel om den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet, arbetet med elever i behov av särskilt stöd, skolans kontakter med arbetslivet samt kompetensutveckling av personalen. Av förarbetena framgår vidare att bestämmelsen om att rektor beslutar om sin enhets inre organisation ska ses mot bakgrund av att det i rektorns ansvar att fungera som ledare och samordnare av det pedagogiska arbetet även ingår att fatta de beslut som ett sådant ansvar kräver. Besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller elevernas fördelning på klasser eller grupper.

Enligt huvudmännens information inför tillsynen omfattar Nobelgymnasiet fyra skolenheter, Ansvarsområde 1-4, med var sin rektor. Skolans verksamhetschef, rektorerna, lärarna, övrig personal och elever menar att Nobelgymnasiet är en skolenhet med en verksamhetschef och fyra rektorer.

Verksamhetschefen och rektorerna uppger att rektorerna har begränsade möjligheter att fatta beslut inom sina respektive ansvarsområden. Rektorerna uppger att flera delar av Nobelgymnasiets verksamhet styrs av verksamhetschefen och av den gemensamma ledningsgruppen, som består av verksamhetschefen och de fyra rektorerna. Ett exempel är skolans kvalitetsarbete som leds av verksamhetschefen och genomförs gemensamt, ett annat exempel som kommer fram i intervjuerna är ledningen av elevhälsans arbete där verksamhetschefen har ansvaret men där rektorerna även har egna och ibland gemensamma möten tillsammans med den del av elevhälsan som är aktuell för respektive verksamhetsområde. En del beslut fattas gemensamt i ledningsgruppen tillsammans

med verksamhetschefen och en del beslut som rör delar av respektive rektors ansvarsområde kan ibland fattas av en annan rektor. Det kan vara beslut om schemaläggning eller beslut som rör lärare som en annan rektor har personalansvar för. De fyra rektorerna uppger att de har ett begränsat ansvar som främst är kopplat till eleverna vid sina respektive program. Ansvar för helheten avseende Nobelgymnasiet vilar i första hand på verksamhetschefen och i andra hand på ledningsgruppen.

Rektorerna uppger att det finns oklarheter avseende det pedagogiska ledarskapet, exempelvis leds lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena av en rektor men de undervisar på program eller i grupper som en annan rektor har ansvar över. Rektorerna menar att dessa och liknande otydlighet i ansvar och befogenheter kan leda till att beslut inte fattas eller att utvecklingsarbete avstannar eller att åtgärder inte blir implementerade.

Verksamhetschefen är placerad vid skolan. Både elever och personal som Skolinspektionen träffat uppfattar verksamhetschefen som den ytterst ansvarige för Nobelgymnasiet. Elever känner inte till att Nobelgymnasiet beskrivs som fyra skolenheter av huvudmännen. Lärare uppger i intervju att organisationen är otydlig och leder till att helheten inte beaktas i tillräcklig omfattning av respektive rektor. Enligt lärarnas uppfattning är uppdelning på flera rektorer och med en verksamhetschef som saknar rektors befogenheter otydlig. De menar att det i vanligen fungerar bra men att det kan bli fel när rektorerna förmedlar olika saker och när verksamhetschefen fattar beslut inom områden som rektor normalt har ansvar för. Samordning och helhetstänkande för skolan har blivit lidande med nuvarande organisation menar flera lärare.

Rektorerna själva efterfrågar inte mer självständighet inom sina ansvarsområden utan uppger att de tycker det är bra att man arbetar integrerat. Rektorerna och lärare tycker även att det är viktigt att ha ett långtgående samarbete mellan de olika programmen. Rektorerna anser att det skulle bli krångligt om ansvarsområdena skulle agera som autonoma skolenheter. Av intervjuer och verksamhetsredogörelser framgår att det främst bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete för Nobelgymnasiet som helhet och det arbetet sker under verksamhetschefens ledning. Vidare finns det en plan mot kränkande behandling och elevhälsan är gemensamma för hela skolan och leds av verksamhetschefen.

Av utredningen framgår att Nobelgymnasiet inte är organiserad som fyra skolenheter utan som en skolenhet som vid tillfället för tillsynen har fyra rektorer och en verksamhetschef. Enligt skollagen kan en skolenhet bara ha en rektor. Det går inte att formellt fastslå vem som är rektor vid Nobelgymnasiet. Det finns inte endast en person, en rektor, som kan besluta om sin enhets inre organisation och fatta de beslut som rektor enligt författningarna ska besluta om. De fyra rektorerna vid Nobelgymnasiet är beroende av varandra och av verksam-

hetschefen för att kunna fatta vissa beslut som ankommer på rektor för en skolenhet och det händer att rektorerna fattar beslut i samförstånd med verksamhetschefen. Skolinspektionen bedömer att otydligheterna i ansvarsfördelningen och gränsdragningen mellan verksamhetschefen och rektorerna innebär att ledningsstrukturen inte överensstämmer med författningarna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning
2 kap. 9-10 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning

Bedömning
Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Elevhälsan ska arbeta förebyggande.
- Elevhälsan ska omfatta psykologiska insatser i tillräcklig omfattning.

Motivering
Av skollagen framgår att det för eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Av gymnasieförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Det är verksamhetschefen som leder elevhälsans arbete som utförs av två elevhälsoteam som samtalar med varandra och med rektorerna och verksamhetschefen. Det hålls ledningsmöten med båda teamen och verksamhetschefen.

Verksamhetschefen och rektorerna upplever inte att skolan lever upp till de krav som finns på elevhälsan. Vid intervju med personalen i de två elevhälsoteamen uppger personalen att skolan i de två teamen har tillgång till skolsköterska, kurator, specialpedagog, samt att man har tillgång till skolläkare varannan måndag. Men personalen i de båda teamen och verksamhetschefen uppger också att det inte finns tillräcklig tillgång till psykolog. Vid introduktionsprogrammen har det köpts in psykologstöd under förra läsåret, uppger rektor med ansvar för introduktionsprogrammen. Det har inte förekommit vid övriga verksamheter enligt verksamhetschefen. Personalen i elevhälsan uppger att det uteblivna psykologstödet medfört att utredningar fördröjs, behandlande insatser uteblir, ärendehandledning uteblir och även att processhandledning uteblir då psykologisk kompetens saknas i arbetet.

Personal i elevhälsan uppger att det hälsofrämjande arbetet fungerar relativt väl vid skolan då mycket tid läggs på hälsosamtalen men även på andra hälsofrämjande åtgärder.

Elevhälsans personal uppger dock att de inte bedriver något förebyggande arbete gentemot eleverna. Elevhälsans personal menar att tiden i allt för hög grad går åt till enskilda elevärenden av utredande eller åtgärdande slag. De uppger vidare att de har lyft frågan om förebyggande arbete med verksamhetschefen men inte orkat med att fullfölja det inom ramen för den nya organisationen. Personalen upplever att det är svårarbetat med det förebyggande arbetet när exempelvis de som arbetar som elevstödjare inte har samma rektor. Det genomförs inte heller några gemensamma kartläggningar av skolmiljön.

Lärare bekräftar att elevhälsan inte arbetar förebyggande i någon större omfattning utan det blir mest att hantera enskilda elevärenden. Verksamhetschefen, som leder elevhälsans arbete, uppger att elevhälsans personal i huvudsak arbetar på uppdrag av rektorerna och främst har bistått med utredningar. De har i mycket liten utsträckning bistått som handledare till lärarna eller i det förebyggande arbetet vid skolan.

Elever uppger att de har hälsosamtal i årskurs 1, men i övrigt tycker elever inte att elevhälsan är synlig eller aktiv på skolan annat än för de elever som har identifierade problem.

Rektorerna och lärare uppger att inte alla elever som behöver det får studiehandledning på modersmålet. Rektorerna uppger att det funnits studiehandledning på modersmålet för vissa elever bland annat på introduktionsprogrammet språkintroduktion. Vid samtal uppger lärare att det kan finnas fler elever som skulle kunna behöva studiehandledning än vad som får det idag. Huvudmännen vidtar inga ytterligare åtgärder för att tillgodose studiehandledning på modersmålet på andra sätt.

Av utredningen framgår att det finns en elevhälsa som inte för alla program omfattar psykologiska insatser. Elevhälsan arbetar inte i tillräcklig omfattning förebyggande. Av utredningen framgår också att alla elever som behöver det inte får studiehandledning på modersmålet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning
2 kap. 25 § skollagen
9 kap. 9 § gymnasieförordningen

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning
Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Utbildningskontrakt för arbetsplatsförlagt lärande inom den gymnasiala lärlingsutbildningen ska upprättas för varje elev i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska vid arbetsplatsförlagt lärande besluta om förläggningen av kurser till arbetsplatser.

Motivering
Enligt skollagen får det inom yrkesprogrammen finnas gymnasial lärlingsutbildning. Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser. Enligt gymnasieförordningen ska en elev som går gymnasial lärlingsutbildning genomföra mer än hälften av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och hur fördelningen över läsåren ska göras. Ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) ska upprättas för varje elev och arbetsplats och undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen ska se till att utbildningskontrakt upprättas. Om eleven är under 18 år och inte har ingått äktenskap, ska även elevens vårdnadshavare underteckna utbildningskontraktet. I utbildningskontraktet ska anges bland annat vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbets-

platsen och omfattningen av dessa delar. Med omfattningen kan enligt förarbetena (prop. 2010/11:104 s. 30) avses t.ex. antal gymnasiepoäng eller hur stor del av en kurs som ska genomföras på arbetsplatsen. I förarbetena (prop. 2010/11: 104 s. 16-17) framhålls vidare att fördelningen av utbildningens innehåll mellan arbetsplats och skola är en viktig uppgift. Likvärdig utbildning förutsätter att uppdelning och planering hela tiden tar sin utgångspunkt i de nationellt beslutade ämnesplanerna. Regleringen i kontraktet ska alltså utgå från ämnesplanerna. Detta gäller även när utbildningen sker på en arbetsplats. Regeringen anser också, enligt förarbetena, att utbildningskontraktet ska vara ett sammanhållet avtal som reglerar förhållandet mellan skolhuvudman, arbetsplats och elev, varför det av utbildningskontraktet bör framgå vad som är förlagt till arbetsplats.

Vid Nobelgymnasiet finns det möjlighet att läsa några av yrkesprogrammen som gymnasial lärlingsutbildning.

Av inskickade dokument framgår att utbildningskontrakt upprättas för elever som går lärlingsutbildning. Nobelgymnasiet använder ett förtryckt dokument. Avtalet saknar utrymme för att undertecknas av elevens vårdnadshavare. De avtal Skolinspektionen tagit del av innehåller inga beskrivningar av vilka kurser/delar av kurser och moment som avses att genomföras vid APL-platsen. Ansvarig rektor har inte heller beslutat om förläggningen av kurser till arbetsplatsen. Rektorn uppger att det är yrkeslärarna som har hand om detta. Dock visar rektor en översiktsplanering över vilka kurser som ska göra på skolan respektive på arbetsplatsen.

Yrkeslärare uppger att kontraktet inte alltid skrivs på av arbetsplatsen och eleven innan eleverna går ut på APL. Vad som ska genomföras beror på arbetsplatsen och vilka jobb de har för närvarande. Detta anges dock inte i utbildningskontraktet. Avstämning med arbetsplatsen sker löpande, enligt yrkeslärare och dokumenteras inför betyg och bedömning inom respektive kurs av betygssättande lärare.

Utredningen visar att skolan upprättar utbildningskontrakt för arbetsplatsförlagt lärande men att detta inte sker i enlighet med författningarnas krav eftersom det i kontraktet inte anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och inte heller anges omfattningen av dessa delar. Kontrakten är inte alltid undertecknade av eleven. Utredningen visar även att rektorn vid arbetsplatsförlagt lärande inte beslutar om förläggningen av kurser till arbetsplatser. Skolinspektionen vill påpeka att utbildningskontraktet ska undertecknas av skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen, eleven och om eleven är under 18 år och inte har ingått äktenskap även elevens vårdnadshavare samt att det är skolhuvudmannen som ska se till

att utbildningskontrakt upprättas eller den skolhuvudmannen har delegerat uppgiften till. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

16 kap. 11 och 11a §§ skollagen
4 kap. 12§ gymnasieförordningen

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Elisabeth Fogelberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Jonas Nygren
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.